

FOAIA DIECEZANĂ

Organ al Epărhiei gr. or. rom. a Caransebeșului

APARE DUMINICA

Prețul abonamentului:	Prețul inserțiunilor:	Manuscrisurile să adresează la redacțiunea „FOAIA DIECEZANĂ” iar banii de prenumerațiune și inserțiuni la Administrațiunea Tipografiei și Librăriei diecezane în Caransebeș. — Telefon Nr. 30.
Pentru Austro-Ungaria pe an 10 coroane	Pentru publicațiuni oficioase, concurse, edicte etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la 150 de cuvinte 6 cor., până la 200 de cuvinte 8 cor., de aci în sus 10 coroane.	
„ pe 1/2 de an 5 cor.		
„ România și străinătate pe an 14 frc.		
„ „ „ „ pe 1/2 an 7 „		

Vorbirea de deschidere

rostită din partea Înaltpreasfințitului Domn Arhiepiscop și Mitropolit **Ioan Mețianu** în fața Congresului național-bisericesc, Joi în 1/14 Octomvrie 1909.

Preasfințite Domnule Episcop!

Venerabili Domni și frați!

Precum se mângăie oricare părinte, mai ales când la adânci bătrânețe se vede încunjurat de fiii săi iubiți, întruniți în jurul său, din apropiere și depărtare, ca să consulte și să lucre împreună la viitorul familiei: tot asemenea mângăiere simțesc și eu acum la etatea mea foarte înaintată, văzându-mă încunjurat de Domniile Voastre. fiii mei iubiți, reprezentanți ai iubitului nostru cler și popor din mitropolia noastră, veniți din apropiere și depărtare, pentru a consulta și lucra împreună la un viitor tot mai bun al poporului nostru, biserica cea vie a Domnului, familia noastră cea mare. Deci salutându-vă cordial, Vă implor delă cer încă mulți ani de conlucrare mănoasă în via Domnului.

Mângăierea mea să mășorează însă, Domnilor, când văd cu durere golul cel mare și simțitor, ce l-au lăsat în cursul timpului mai nou, aproape toți acei fruntași valoroși, înțelepți și luminați, ca fericitul episcop Nicolae Popea, ca fericții Antoniu, Eugeniu, Zeno și Alexandru de Mocsonyi și alții, de memorie în veci binecuvântată, cu cari eu, și durere încă numai trei dintre Domniile Voastre, delă începutul erei noastre constituționale, am lucrat împreună la opul cel mare al regenerării noastre. Și tot asemenea îmi slăbește mângăierea și când mai cuget, că sărbările din zilele proxime ale centenarului nașterii fericitului nostru Arhiepiscop și Mitropolit Andrei baron de Șaguna, de memorie în etern binecuvântată, ne vor renoi marea durere a lipsei lui dintre noi, chiar în aceste timpuri grele și pentru biserica noastră națională.

Nutresc însă firma speranță, Domnilor, că deși el lipsește dintre noi, spiritul lui este și va fi pururea între noi și ne va inspira și nouă în măsură tot mai mare înțelepciunea sa, dragostea de biserică și patrie și bunăînțelegere, neapărat delipsă în lucrările noastre la întărirea bisericii străbune, și prin aceasta la binele și fericirea noastră. Nutresc firma speranță, Domnilor, că Domniile Voastre veți suplini cu demni-

tate acel gol, și ori care altul ce s'ar mai ivi în rândurile noastre, inspirându-ne de același zel, înțelepciune și dragoste către sfânta noastră biserică străbună, de care s'au inspirat și fericții noștri înaintași, trecuți la cele eterne.

Pentru a face aceasta cu receruta însuflețire va fi bine, Domnilor, să cercetăm și trecutul, pentruca să aflăm, că de secolii uități învățații omenimei n'au încetat a cerceta, care ar fi mijlocul cel mai eficace și cea mai nimerită cale la ajungerea binelui și fericirii, scopul suprem al omului, și să ne convingem, că nici până acum și nici în viitor acei învățați n'au aflat și nu vor afla nici alt mijloc nici altă cale mai bună și mai sigură la ajungerea scopului, decât numai cea indicată de Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Cristos, carele a zis „eu sânt calea, adevărul și viața”, adică sfânta noastră biserică străbună întemeiată de el: acea sfântă biserică, care mai este și izvorul nostru de cultură și lumină, delă care au emanat totdeauna ideile mari și salutare, care au inspirat pre bărbății cei mari ai neamului nostru în lucrările lor, la luminarea noastră, pentru a ne apropia tot mai mult de scopul suprem. Acea sfântă biserică care ni-a păstrat și ne păstrează, cu mare sfințenie, cele mai scumpe moșteniri părintești, legea, limba și datinile strămoșești.

Acea mare chemare și putere magică a bisericii noastre stăbune a avut-o în vedere și fericitul nostru, marele Arhiepiscop Șaguna, când în primul congres din 1868 a rostit următoarele cuvinte memorabile: „de astăzi încolo depun și responsabilitatea pentru ulterioara soartă a bisericii în mâinile acestui congres și a celor viitoare.”

Și într'adevăr, cui ar fi putut condece acel fericit mare Arhiepiscop, cu mai multă siguranță și cu mai multă liniște sufletească acea scumpă moștenire părintească, acel tezaur neprețuit, decât Arhiepiscopilor și aleșilor clerului și poporului mitropoliei, din care să compun congresele noastre.

De aceea, este nu numai cea mai sântă datorință, dar și cel mai mare interes al nostru al tuturor a conserva cu sfințenie și a apăra cu toată îngrijirea, contra oricăror pericole, acea scumpă moștenire părintească pentru a o lăsa și urmașilor noștri de asemenea scumpă moștenire precum am primit-o și noi, delă fericții noștri străbuni. Este însă și cel mai mare folos al nostru a o cerceta cât mai regulat, a ne împărtași de sfințele ei daruri, a o sprijini și ajuta pen-

tru a susține recerutele institute de învățământ, cu al căror ajutor să-și poată împlini în măsură tot mai mare sublima misiune religioasă, culturală și filantropică.

Pentru a face și aceasta cu însuflețirea recerută, să avem pururea în vedere, dlor, și prea înțeleptele cuvinte ale sfântului Crizostom, care prea nimerit aseamănă biserica cu corabia ce plutește pe luciul mării, ca și precum atunci, când marea viforată amenință corabia cu pericol, nu numai conducătorii, ci și călătorii trebuie să-și pună toate silințele pentru mântuirea corabiei de primejdie, pentru că altcum împreună cu conducătorii s'ar primejdi și călătorii: tot asemenea și când biserica ar fi amenințată de pericol, nu numai conducătorii, ci și credincioșii să conlucre la mântuirea ei, căci altcum s'ar primejdi, atât credincioșii, cât și conducătorii ei.

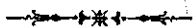
Chiar și în timpul de față, marea vieții noastre bisericesti este foarte agitată din cauza cunoscutului rescript ministerial referitor la catehizarea elevilor noștri din clasele superioare ale școlilor primare de stat și în limba statului, nu numai în limba maternă a elevilor, care e și limba liturgică și oficială a bisericii noastre naționale, rescript ce a produs cele mai serioase îngrijiri, atât în conducători, cât și în credincioșii bisericii noastre. Sperăm însă, că în urma pașilor întreprinși de arhieriei și de forurile noastre bisericesti, bunăvoința și înțelepciunea factorilor competenți vor afla o soluțiune mulțămitoare, care va liniști marea cea viforoasă a vieții noastre bisericesti.

La aceasta ne va ajuta și bunul Dumnezeu, dacă ne vom întări tot mai mult în sfânta lui credință, a cărei putere mută și munții din locul lor, și dacă credința noastră va fi însoțită și de faptele dragostei evanghelice.

Urmând așa, dlor, și lucrările noastre din acest congres vor fi însoțite de ajutorul cel mai puternic al lui Dumnezeu, căci scris este: „*că toți cei ce chiamă numele Domnului se vor mântui, și iarăși: că toți cei ce nădăjduesc în Domnul, mila lui îi va încunjura*”. Urmând așa nici un fel de curent contrar nu va putea slăbi biserica, întemeiată pe peatra cea tare a credinții în Dumnezeu, căci scris este: „*că nici porțile infernului nu o vor birui*”.

Întrăceea să nu uităm, dlor, că pe lângă biserică, maică noastră sufletească, mai avem și o mamă trupească, patria, careia aparținem, în care ne-am născut, am crescut și care ne susține; patria care adăpostește, cu pietate, țărâna și osămintele fericitorilor noștri părinți, precum le va adăposti și pe ale noastre, la vremea sa; să întocmim deci, astfel, toate lucrările noastre, ca din acelea să rezulte, deodată cu binele și fericirea bisericii noastre cei vii și binele și fericirea iubitei noastre patrii.

În firma convingere, că iubirea Dvoastră de biserică, de neam și patrie, va va inspira și în lucrările din acest congres, mai implorând și din acest loc binecuvântarea cerului asupra Dvoastră și asupra noastră: declar sesiunea congresului nostru național bisericesc ordinar pentru anul 1909 de deschisă.

Congresul național bisericesc

— Sedința a doua —

s'a ținut la 2/15 l. c. în sala festivă a Muzeului Asociațiunii. Președinte I. P. S. Sa Dl mitropolit Ioan Meșianu, notar protopresbiterul Giorgia.

După verificarea procesului verbal al ședinței de deschidere urmează verificarea deputaților congresuali.

Să verifice — afară de cele protestate — mandatele ailor 75 de deputați congresuali, să procedeze la constituire fiind Congresul capabil să-și înceapă lucrarea.

Deputatul Dr. T. Popa propune ca o comisiune constatătoare din arhimandriții Filaret Musta și Vasilie Mangra, apoi domnii: Ioan cav. de Pușcariu, Parteniu Cosma și Dr. Nicolae Oncu să combine lista comisiunilor congresuale, iar până atunci să suspende ședința.

După redeschiderea ședinței raportorul comisiei, Dl Parteniu Cosma propune, iar Congresul alege după cum urmează:

La birou pe domnii: Voileanu, Giorgia și Stefan Popa din cler, iar mireni Dr. G. Proca, Lazar Triteanu, Dr. I. Pap, Dr. Gh. Popa, Dr. Valer Olariu și G. Breban.

În comisiunea verificatoare: Protopresbiterul Andreiu Ghidiu și mireni Dr. Ioan Șenchea și Dr. Gh. Popa.

În comisiunea organizatoare: Preacuvioșii Lor Arhimandriții Dr. Ilarion Pușcariu, Augustin Hamsea, Filaret Musta și mireni, Ioan cavaler de Pușcariu, Parteniu Cosma, Dr. Nic. Oncu, Dr. Nestor Oprean, Ilie Trăilă și Dr. G. Dobrin.

În comis. bisericască: P. C. Lor Vas. Mangra, arhimandrit, Dr. Eusebin R. Roșca și Dr. Iosif Tr. Bașescu, protosinghel, cu mireni Ioan A. de Preda, Vasilie Almășan, Dr. Gavril Cosma, Dr. St. Petrovici și Dr. Aurel Novacu.

În comisiunea școlară: P. C. Sa Roman R. Ciorogariu și protopresbiterii Dr. G. Popoviciu și Vasilie Danian din cler, cu mireni Dr. Aurel Vlad, Vasilie Goldiș, Emanuil Ungurianu, Dr. Valer Branisce și Patriciu Dragălina.

În comisiunea financiară: P. C. Sa Dr. Miron E. Cristea, protosinghel, Nic. Roxin și Mihail Popoviciu, protopresbiteri, apoi mireni Dr. Nicolae Comșa, Dr. Nicolae Vecerde, Dr. Aurel Lazaru, Paul Rotariu, Titu Hațeg și Dr. Petru Cornean.

În comisiunea petiționară: Protopresbiterii Teodor Herman, Cornel Lazar și Sebastian Olariu, cu mireni Dr. V. Preda, Dr. Vasile Pahone, George Breban și Dr. Aurel Novacu.

În comisiunea fund. Gozsdn: Protopresbiterii Nicolae Ivan, Dr. Traian Puticiu și Andreiu Ghidiu, cu mireni Dr. I. Margita, Dr. Stefan Rozvány, Dr. G. Dobrin, Dr. V. Branisce, Antoniu de Mocsonyi și Aurel Petrovici.

La propunerea deputatului congresual Emanuil Ungurianu să mai alege o comisiune specială, care să se ocupe numai cu chestia înființării noilor episcopii. Să compune din membrii următori: Mateiu Voileanu, Vasilie Almășan, Parteniu Cosma, Roman R. Ciorogariu, Antoniu de Mocsonyi, Emanuil Ungurianu, Dr. George Popoviciu, Dr. Gh. Dobrin și Dr. St. Petroviciu.

Actele de alegere ale deputaților neverificați să trec acum la comisiunea verificatoare, iar rapoartele Conzistorului mitropolitan să împart între diferitele comisii.

Concediile cerute să dau, parte pe sesiunea în-
tregă, parte pe câte 2, 3 zile.

Înaltul presidiu anunță ședința proximă pe ziua următoare la orele 10 și închide ședința la 11 și un sf-rt.

(Urmează)

Centenariul lui Șaguna

(Raport special).

A. Festivități în Sibiu.

Dupăce Asociațiunea pentru literatura și cultura poporului român, multămită energicului ei prezident A. Bârsan, și-a adus într-un mod demn și impunător prinosul de recunoștință și pioasă reverință față de comemorarea centenariului nașterii providențialului arhierie **Andrei Baron de Șaguna**, a urmat zilele festive ale adevăratului centenar, în care biserica ortodoxă română din întreaga noastră metropolie — ba pot zice: neamul întreg — a depus cu evlavie floarea vecinicei amintiri a neuitatului ei arhipăstor. Sărbătorile centenariului au durat două zile, anume în 4/17 și 5/18 Octomvrie, c.

Pare-că destinul a voit, ca seria sărbătorilor centenare să o înceapă clasa militară. Duminică în 4/17 Octomvrie, c. la orele 8 a. m. 500 soldați români de confesiunea noastră între sunetele muzicii militare ies sub conducerea comandantului lor și se îndreaptă spre biserica din suburbiul Iozefin. Aici în biserică îi așteaptă zelosul lor părinte sufletesc, protopresbiterul militar Pavel **Boldea**, carele după cântarea Doxologiei explică pastorală I. P. S. D. arhiepiscop și metropolit **Ioan Mețianu** și scoate în relief credința neclintită și respectul dinastic ce l-a nutrit nemuritoriul Andrei față de tron și patrie. Muzica intonează la slârșit imnul casei domnitoare.

Cătră orele 9 a. m. lumea se îndreaptă acum spre biserica catedrală. În naia bisericii la dreapta sânt rezervate scaunele pe seama damelor venite în deputațiuni. Aici am observat pe doamna Maria Cozma, prezidenta Reuniunii femeilor române din Sibiu și pe președintele celor trei Reuniuni de femei din Brașov, dnele Elena Săbădean, Virginia Vlaicu și Maria Maximilian. În scaunele din stânga s'au postat deputații partidului național român în frunte cu ilustrul lor prezident Gheorghe Pop de Băsești, și anume: Dr. V. Lucaciu, Dr. St. C. Pop, Dr. G. Popoviciu, Vas. Damian, Dr. St. Petrovici, Dr. A. Vlad, Dr. N. Oncu, Vas. Goldiș, A. Novac și Dr. I. Suciu. Loc de funte s'a oferit Ilustrității Sale, dlui Dr. Iosif Gall și dlui Antoniu de Mocsanyi. Dintre oaspeții din România pe fostul ministru Dissescu, profesorii universitari Muntean-Murgoci, Țigara-Samurcaș și Simeon Măndrescu. Iul. Brunn, directorul ziarului: „La Roumanie“, Mille, dir. ziarului: „Adevărul“ și alții. Reuniunile învățătoresți din Banat și Ungaria au fost reprezentante prin președinții lor I. Vuia, Ios. Moldovan, Vas. Sala și G. Jianu. A urmat apoi grosul deputaților congresuali și alți onorațiori. Catedrala e eminentamente tiesită de public ales. Colonelul Șaguna cu amabila-i soție ocupă loc la stânga scaunului arhieresc.

La orele 9 și jum. I. P. S. Sa arhiepiscopul și

metropolitul nostru **Ioan** și P. S. S. **Ioan**, episcopul Aradului între tropare de laudă sânt aduși cu litia în catedrală. I. P. S. arhiepiscop ocupă loc în scaunul arhieresc.

Sfânta liturgie o celebrează P. S. S. **Ioan** episcopul Aradului, azistat de arhimandriții Dr. I. Pușcariu, Fil. Musta, Aug. Hamcea, Vas. Mangra, protosinghelii Dr. R. E. Roșca, R. Ciorogariu și Dr. M. Cristea, protopresbiterii Dr. Putici, I. Pepa și Dr. I. Stroia și de diaconii D. Câmpean și Dr. V. Stan. Răspunsurile liturgice le-a executat cu o dexteritate și precizie deosebită corul mixt bisericesc sub conducerea profesorului seminarial, dl T. Popovici. Irmosul și priceasna le-a cântat foarte melodios baritonistul O Murășan, paroh în Sibiu.

Să începe acum părăstasul celebrat de însuș I. P. S. S. metropolitul **Ioan** cu azistența dignitarilor și preoților de mai sus. Răspunsurile tenebre le-a executat corul seminarial. Escelența Sa metropolitul **Ioan** rostește apoi cu glas înalt și cu rară energie pastorală Sa. Publicul credincios a rămas surprins de facultatea memoriei și forța de predare a înaltului prelat.

După părăstas deputații dietali români în frunte cu prezidentul partidului George P. de Băsești s'au prezentat înaintea Escelenței Sale Metropolitului spre a-i tâlmăci sentimentele omagiale. Escelența Sa într-altele răspunde prezidentului, că: „... scopul nostru e scopul cristalizat de națiunea română. Numai căile ni să par uneori deosebite, dar ținta ne e aceeaș. Vă asigur, dlor, că sântem împreună luptători în vremile acestea de grea cumpănă.“ Escelența Sa reținu pe toți deputații la prânz.

După amezai la orele 6 s'a ținut în sala Muzeului național al Asociației ședința festivă a societății de lectură „Andrei Șaguna“. Directorul seminarial, P. C. S. protosinghelul Dr. E. Roșca deschide seria prestațiunilor societății teologice prin un discurs magistral, de o logica impunătoare, în care desfășură activitatea Marelui Andrei ca întemeietor, organizator și chiar conducător al institutului teologic-pedagogic. Oratorul a fost viu felicitat din toate părțile. S'a executat apoi imnul religios „Noi!“ din partea corului teologilor sub conducerea profesorului T. Popovici. Executarea fină și precisă. A urmai apot o vastă disertațiune intitulată: „Crestinismul și știința“ cetită de clericul Nicodim **Cristea**, în care ne arată, că creștinismul e baza adevărată a culturii omeniei. Ultimul punct din program l'a format piesa corală: „Dorul înstrăinatului“ de Flechtenmacher-T. Popovici, executată cu multă acurateță. I. P. C. S. părintele arhimandrit și vicar arhiepiscopesc Dr. Il. Pușcariu mulțamește directorului seminarial Dr. R. E. Roșca pentru prestațiunile frumoase și roagă tinerimea teologică, ca în viața lor practică de mai târziu să fie călăuzită de spiritul Marelui Andrei. Cu acestea matineul teologilor s'a terminat la orele 7 seara.

Era cu neputință, ca agiul prezident al Reuniunii sodalilor români din Sibiu, dl Victor **Tordășan**, să nu aranjeze cu membrii acestei Reuniuni o sărbătorire vrednică de amintirea mărețelor zile centenare. Anume Duminică la orele 8 seara s'a dat în sala „Unicum“ un reușit concert sub conducerea profesorului T. Popovici și în fața unui public ales și numărös. Corul sodalilor era compus din 45—50 persoane, dintre cari 28 dame, toate în costume săliștenești. S'au executat mai întâi 3 piese pentru cor mixt, și anume: „Trecui valea“ de I. Murășan, „Hora Dobrogeană“ de N. Popovici și „Nu-i dreplate“ de G. Dima. A urmat apoi „Brumărelul“, baladă pentru cor mixt.

Solul de sopran a fost susținut de E. Roman, iar partia de bariton de dl I. Stanciu, acompaniamentul la pian l'a avut dl Liviu Tempea, care a executat și unele „Piese românești“ la pian. Ultimul punct a fost: „Răsunetul Ardeului“ de I. Vidu. După concert a urmat joc până dimineața de vreme.

B. Peregrinagiul la Rășinari.

Luni în 5/18 Oct. c. orașul întreg era într-o mișcare febrilă. Deja la orele 7 a. m. sute de trăsuri erau postate prin strada Măcelarilor în fața reședinței arhiepiscopice și pe piața dinaintea promenadei „Bretter“. În fruntea convoiului pleacă spre Rășinari I. P. S. S. arhiepiscopul și metropolitul Ioan și P. S. S. Ioan, episcopul Aradului însoțit de deputații congresuali, deputații dietali, vreo 300 preoți, 100 de învățători și un număr public din comunele învecinate. Numai Săliștenii au venit în vreo 50 trăsuri în frunte cu energicul administrator protopresbiteral dl Dr. I. Lupaș. Elevii dela institutul „Andreian“ conduși de profesorii N. Bălan și Dr. Crăciunescu, cei 31 elevi dela școlile comerciale din Brașov conduși de profesorii Dr. Ios. Blaga, Nic. Bogdan și Al. Bogdan, precum și cei 10 tineri din Blaj au plecat încă la orele 5 a. m. „per pedes apostolorum“ spre locul sfântului mormânt. Convoiuil percurge într-o oră șoseaua cea mândră de prin dumbrava Sibiului. La intrarea în comună sub un mare arc triumfal notariul comunal N. Jourca bineventează pe Escelenția Sa de bună sosire. Escelenția Sa în termeni călduroși mulțumește reprezentanței comunale pentru primirea afabilă. În centrul comunei, la încrucșarea stradelor înalții dignitari ierarhici sânt binevenți din partea Comitetului parohial în frunte cu preoții locali Emil Dancăș, Emilian Cioran și Maniu Lungu. Acesta predă arhierilor sfânta Evanghelie spre sărutare.

Arhierii ajunși la biserică cea veche, îmbracă mantile și acum se postează convoiul spre biserică „Gruia“ din deal. În tot parcursul străzii „Șaguna“ până la mausoleu elevii dela institutul teol-pedagogic, cei 31 tineri dela comerciale și tinerimea școlară de ambe sexe din Rășinari formează un mândru șpalir. În fruntea conductului merge corul teologilor cântând troparul Rosaliilor, urmează apoi băieții administrației, purtătorii praporelor mari, arhierii, iar după aceștia nepotul nemuritorului Andrei, colonelul Șaguna cu stim. soție, deputații dietali (9), deputații congresuali, damele de elită, preoțimea și învățătorimea, deputațiunile învățătoresți și pe urmă grosul poporului.

La orele 9 și jum. să începe sfânta liturgie celebrată de P. S. S. Ioan, episcopul Aradului, asistat de arhimandriții A. Hamsea și V. Mangra, protosinghelii Dr. R. E. Roșca, R. Ciorogariu și Dr. M. Cristea, protopresbiterii Dr. T. Putici și Dr. I. Stroia, cei trei preoți din loc și de diaconii D. Câmpean și Dr. V. Stan. Cântările liturgice le-a executat corul teologilor sub conducerea profesorului T. Popovici. Imnosul și priceasna le-a cântat mult apreciatul basist, Isaia Popa, paroh în Ocna.

Părăstasul să servește apoi afară în liber în fața mausoleului. La acesta pontifică I. P. S. D. arhiepiscop și Metropolit Ioan. Între preoțimea slujitoare se mai atașează și arhimandritul Dr. Il. Pușcariu. La sfârșitul părăstasului Escelenția Sa metropolitul rostește din ușa mausoleului pastorală publicată deja.

Să face apoi sfințirea apei din partea episcopului dela Arad. S'a săntit apoi bustul nemuritorului Andrei, opera renumitului sculptor *Storck* din București. Protopresbiterul tractului Sibiului, dl Dr. I. Stroia, într-o vorbire pătrunzătoare amintește de idealurile nutrite

de Șaguna și predă bustul comunității bisericești din Rășinari. Parohul local dl Maniu Lungu în scurte cuvinte cu „drag“ primește bustul și face făgăduința, că-l va păstra ca pe un scump odor al bisericii și neamului.

Să face tăcere. Iată că în ușa mausoleului apare figura simpatică a energicului loptător național, dl Dr. Vasile Lucaciu, care într'un discurs magistral desfășura în viu colorii luptele purtate de nemuritorul Andrei pe terenul politic însurând operele grandioase ale acestuia pentru biserică neam și patrie. Vorbind de directiva în fapte și gândire oratorul vorbește cu spiritul lui Șaguna, care pare-că acum ne întreabă: „Ascultatu-m'ăți?! E o întrebare mare și grea și ne silește să răspundem măcar în gândul nostru. — mărturisind adevărul, — dar nu-i locul și timpul, ca să spunem aici tot ce gândim!“

Discursul acesta ascultat de aproape 5.000 de oameni a fost primit cu entuziasm și însufiețire. La urmă s'a executat imnul „Românime mult cercată“, cuvinte de Z. Boiu, melodie de D. Cunțan.

Au depus cununi pe mormântul Marelui arhipăstor: familia Mocsonyi, Săliștenii recunoscători, societatea „Petru Maior“, Reuniunile învățătoresți din diecezele Arad și Caransebeș, parohia Turnișor, Reuniunile femeilor române din Brașov, Couzistoriul din Oradia-mare, nepoții colonel Șaguna și Elena Șaguna, Couzistoriul metropolitan, Reuniunea femeilor române din Sibiu, școala civilă a Asociațiunii etc. Parohia și tractul protopresbiteral al Lugojului au fost reprezentate la centenar prin Dr. G. Popovici, protopresbiter, capelanul D. Soceneanțu și subscrisul (din cler), și Dr. St. Petrovici, Dr. G. Dobrin și Dr. Val. Branște (mireni).

La ora 1 d. a. s'a servit masă comună în toate salele școlare capitale din Rășinari. Onorațiunii au luat prânzul aicea, iar grosul publicului pela familii private și pe luncă. După orele 4 publicul s'a întors plin de elevațiune sufletească în Sibiu.

Fie, ca mărețele sărbări centenare în timpurile acestea grele să delature bezna de pe ochii sufletelor noastre, să ne închiege rândurile, ca în armonie și solidaritate să putem lupta pentru intruparea și conservarea idealurilor nutrite de nemuritorul Andrei pentru biserică, neam și patrie!

George Joandrea

Serbările din Sibiu

(Sfârșit)

Vorbirea de deschidere

a vice-prezidentului A. Bărseanu la adunarea generală a Asociației, în Sibiu, în 12 Octomvrie n. 1909.

Și deoarece însoțirea, ce era în formare, avea de scop înaintarea spirituală a poporului român, el îi promite din partea sa tot sprijinul, încheind vorbirea sa cu cuvintele: „În sfârșit din parte-mi mă oblig, că voi sprijini scopul Asociațiunii noastre, încât va sta în puterile mele, căci aci voi fi norocos a auzi sunetele cele dulci ale limbei mele materne, care de străini nu s'au învrednicit de atențiune, însă acelea cu atâta mai scumpe sânt inimii mele!“

Iar adunarea din Octomvrie 1861, prin care s'au inaugurat activitatea Asociației așa de mult dorite, el o deschide printr'un însufiețit cuvânt, pe care-l începe astfel! „Iată, domnilor, a sosit ziua cea dorită pentru înființarea unei Asociațiuni, carea să aibă de

problemă „literatura română și cultura poporului român”. Mărturisesc sincer convingerea mea, că eu problema Asociațiunii noastre o caracterizez pe cât de nobilă și frumoasă și unică în felul său astăzi în întreaga națiune din toate părțile, unde să află ea, pe atâtă și de serioasă și grea, *pentru că cere o perseverență de fier și un sacrificiu din inimă*”.

El recomandă tinerei însoțiri susținerea legăturilor cu trecutul și membrilor ei recunoștință față cu bărbații meritați, cari și mai înainte au ostentat pentru luminarea poporului nostru, zicând: „... Deși Asociațiunea noastră este cea dintâi în felul său la noi, totuși vocea trecutului ne spune, că pe lângă aceea, că până astăzi n'am avut nici-o Asociațiune formală și din partea Statului recunoscută și aprobată, carea s'ar fi ocupat cu literatura română și cultura poporului, zic pe lângă toate acestea, totuși au fost bărbați români singuratici, cari prin scrierile lor și edarea aceloră la lumină s'au meritat prea mult pe terenul literaturii române și cultivarea poporului. Astfel de bărbați naționali binemeritați pentru cultura literaturii române și cultivarea poporului român am avut noi și până acum, și îi avem și astăzi pretutindeni, pe unde să află națiunea noastră. Așadară *aducerea aminte de acești bărbați români binemeritați recomand eu Asociațiunii*”.

Și termină cu următoarea inimioasă îmbărbătare: „Domnilor, masa dulcei maicii noastre este pregătită pentru oaspeți mulți; maica noastră a fost până acum îmbrăcată în doliu, dar de acum înainte se îmbracă ea în haină de nuntă și pofteste la masă pe toți fiii săi, ca să strălucească și ea în și cu casa sa și să înnoiască pe fii săi, precum să înnoiesc tinerețele viiturului!”

Iar la sfârșitul adunării rostește aceste mișcătoare, înțelepte și profetice cuvinte: „Ne-am adunat în caritate; ne despărțim în caritate. Dea Dumnezeu, ca până la capătul veacului să fie tot așa! Să ne mai întâlnim la masa mamei noastre comune; să ne îndulcim de limba, naționalitatea și de toate câte sânt ale Românului. — Luați seama, în ce momente și în care epocă viețuim!... Popoarele mai înainte au putut trăi fără literatură; iară astăzi așa ceva este curat peste putință. — Feudalismul aristocratic s'a delăturat prin dezvoltarea puterii morale și cunoașterea legilor firești; a pășit în locul aceleia egalitatea de drepturi și egala îndreptățire. *Să nu uităm însă, că puterea minții și a geniului, științele și artele sânt, care în zilele noastre dau popoarelor tărie și le asigură viitorul!*”

Așteptările, ce le nutria în inima sa marele Arhieren față de tânăra Asociație, să pot vedea bine din cuvântul său de deschidere, ținut în 16 Iulie v. 1862 la adunarea generală din Brașov în care, după ce vorbește de alipirea tradițională a Românilor față de graiul lor strămoșesc și despre nizuințele lor din timpurile mai nouă de a înainta în cultură, urmează astfel: „De aceea tare cred, că sub scutul unor asemenea convingeri corecte și principii sănătoase, precum am amintit mai sus, va spori desigur literatura și cultura poporului român peste toată așteptarea și Asociațiunea va vedea toate așteptările sale coronate cu succesul dorit, pentru că nu vor trece multe zile de ani, și vom vedea literatura limbii noastre la asemenea grad de cultură cu celelalte limbi culte; școalele și institutele literare, ca unicele mijloace de cultura națiunii le vom vedea și noi în stare înfloritoare; vom vedea satele și orașele române regulate și înaintate; nu vor trece multe zeci de ani, și vom vedea acolo grădini și holde frumoase cultivate, bogate de

pomi fructiferi, unde până eri alaltăeri erau numai pălămidă și altele erburi sălbatice; un vor trece multe zeci de ani și ne vom bucura, văzând economia rațională la plugarii noștri, înflorirea artelor și a tot felui de măestrii la Români noștri... Pe scurt, nu vor trece multe zeci de ani și națiunea română va fi regenerată și întinerită în puterile sale intelectuale, industriale și materiale, pentru că națiunea este setoasă după cultură și luminare, iar membrii acestei Asociațiuni nu vor cruța nici un sacrificiu, ce ar condiționa un viitor mai fericit și propășirea națională!”

Iată cum înțelegea Șaguna menirea Asociațiunii noastre; iată ce așteptări mari, — poate, chiar prea mari, dar în tot cazul explicabile în acel timp de avânt național, — avea el dela ea; iată, ce câmp larg de activitate desfășura el înaintea ochilor aceloră, cari se înrolaseră sub steagul ei pururea biruitor! Și dacă astăzi, după aproape 50 de ani, sântem încă departe de realizarea prevestirilor ademenitoare, cuprinse în aceste cuvinte menite a îmbărbăta și pe care am îndrăznit a le reaminti și cu altă ocaziune, vina nu este numai a noastră, ci în mare parte a împrejurărilor, care de atunci s'au schimbat în multe privințe, și, poate, nu tocmai în favorul nostru.

Aceasta însă nu trebuie să ne descurajeze în nizuințele noastre, ci dimpotrivă să ne îmbărbăteze, căci valoarea unui om, cât și unui popor, să arată tocmai în energia, cu care știe birui piedicile ce-i stau în calea sa spre înaintare și fericire. Și calea spre această biruință ne arată Șaguna în vorbirea sa din Alba-Iulia, din vara anului 1866, când, poate, și pe el îl părăsiseră unele din iluziile, ce și-le făcuse cu câțiva ani mai înainte. Ea este *munca*, munca neobosită, munca pe toate terenurile, care oțelește pe individ, îi agerește mintea, îl înalță moralicește, îi dezvoltă încrederea în sine; munca, acel mijloc ferocător, care regenerează națiile, le întărește, le îmbogățește, le moralizează și care singură este în stare a le asigura viitorul pentru toate timpurile!

De asemenea principii a fost călăuzit Șaguna în întreaga viața sa și aceste principii mântuitoare le propaga el și în mijlocul însoțirii culturale, ce și-l alesese de conducător.

Își poate închipui orișicine, ce efect făceau cuvintele acestui bărbat cu înfățișarea maiestooasă, și mai cu seamă pilda lui nobilă de activitate neobosită, de jertfire de sine și de devotament pentru binele obștesc, asupra contemporanilor săi, grupați în jurul acestei Asociații! Toți priveau la el cu cel mai mare respect, cu toții recunoșteau superioritatea lui și cu toții erau convinși, că destinele tinerei Asociații nu puteau fi încredințate în mâni mai bune.

Convîngerii acesteia i-a dat expresime însuș nemuritorul Timotei Cipariu în clasică sa cuvântare din Sibiu, toamna a. 1861, în care, după ce vorbește cu toată competența și cu cea mai mare insufletește despre însămăntarea limbii materne și după ce urează viață îndelungată și roade bogate tinerei plante, — Asociației; — ce tocmai să planta și pe care o numește „razim al naționalității române”, să întoarcă către conducătorul noului așezământ cultural și zice: Să urăm, domni și frați, și acelui mare bărbat al națiunii, carele dela început cu căldură a cuprins la sinu-și și fără preget a condus până în momentul de acum ideea acestei Asociațiuni, care astăzi din idee trece în realitate; să-i urăm din inimă călduroasă, cu sinceritate nefățărită și cu răsunset străbătător, ca celce l-a înălțat la această mare treaptă, să-i însufle purtarea de grijă părintească pentru națiunea română, numai în cele

sânțe și d-zeesti, ci și în celece să țin de bunăstarea unui popor demn de o soarte mai bună, — de bunăstare nu numai materială, ci mai vătos de aceea stare eminentă, ce distinge pe o națiune cultă de către un popor, precum cuvântul distinge pe om de alte viețuitoare pe acest pământ. Să-i urmărim ca să-și vadă efectuate intențiunile marimonioase, ce le nutrește către națiunea română, să-și vadă națiunea fericită de cum o văzuse la începutul păstoriei sale; să-și vadă mângâierea cu ochii, repausul și mulțămirea sufletului încă și în viața aceasta. Să-i urmărim zile fericite în mijlocul națiunii ajunse la fericire, zile multe și împreunate cu neîncetată mulțămire din partea acestei națiuni bune și tânăr simțitoare, cerând și rugându-ne ca și de aici înainte să binevoiască a cuprinde și a adăposti, a ajuta și a sprijini această tânără societate, pe care o-a iubit și o-a ocrotit dela leagăn până în momentul de față“.

Iar vrednicul și în veci neuitatul G. Bariț, despre care să știe, că nu era totdeauna în consonanță de vedere cu Șaguna, mai cu seamă în ceea ce privește chestiunile politice, zice într'un tractat al său, în care vorbește despre primii 15 ani ai „Asociațiunii“ și în care citează cuvintele rostite de marele Arhiepiscop la încheierea adunării generale din toamna a. 1891: „Acestea sânt cuvintele acelui prelat ilustru carele pe lângă necurmata sa laboare pentru scoaterea credincioșilor săi din întunec și din umbra morții, în tot timpul arhieriei sale a înăvuit literatura noastră cu cărți școlastice și bisericești, compuse sau traduse de el. Avea mare drept Mitropolitul Andreiu a prvoca și pe alții, ca să facă asemenea“.

Și în opul său din urmă „Părți alese din Istoria Transilvaniei“, vol. III, vorbind despre înaintarea bisericii române răsăritene din patrie sub Șaguna, zice: „Se ceruse un *spirit gigantic și o voință neînduplecată*, pentruca să o regenereze. *O adevărată prevedință a fost aceea care-i trimisese pe Andrei baron de Șaguna*“. Iar mai încolo, vorbind despre personalitatea marelui Arhiepiscop: „Șaguna a tras în viața sa un plan atât de larg și mareț, încât succesorii săi au să lucreze cel puțin o sută de ani, ca să-l vadă realizat întreg“.

Un bărbat providențial a fost Șaguna pentru Asociația noastră, căruia avem a-i mulțami o parte însemnată din înfăptuirea ei, îndrumările cele mai prețioase pentru viitorul ei, și a cărui contribuire de 1050 fl., împreună cu cele 2000 fl., datorite de fericitul Metropolit Alexandru, au format prima temelie materială a însoțirii noastre culturale.

Cuvine-să deci, să-i fim în veci recunoscători, cuvine-să, ca figura lui bărbătească să o avem pururea înaintea ochilor noștri sufletesti, iar învățăturile lui înțelepte să le avem totdeauna de îndreptar în lucrările Asociației noastre.

Dar lucrările săvârșite de Șaguna în interesul însoțirea noastră culturale sânt numai un episod din activitatea uriașă și binecuvântată, dezvoltată de acest bărbat epocal spre binele și înaintarea neamului nostru românesc. — un episod însă, care stă în strânsă cu întreaga ființă sufletească și cu întreaga vrerea atât de puternică a acestui om în adevăr extraordinar.

Partea cea mai însemnată a activității următoare a lui Șaguna, precum este îndeobște cunoscut, s'a îndreptat în prima linie în favorul bisericii conduse de dânsul, în fruntea căreia o soarte norocoasă îl adusesse din anul 1846, mai întâiu ca vicar, apoi ca episcop și în cele d-n urmă, prin vrednicia lui, ca Arhiepiscop și Metropolit.

El ridică această biserică din starea dejosită, în care tănjise mai înainte; o liberă, cum s'a amintit mai sus, de stăpânirea străină și o înzestră cu o înțocmire din cele mai democratice; sub înțeleapta și energica sa ocărmuire să ridicare sute de școli populare, două gimnazii, o școală reală și comercială, iar seminarul pentru preoți și învățători să organizeze pe bază cu totul nouă; zeci și sute de tineri fură ajutați la continuarea studiilor; să înființe o tipografie, în care să tipăriră numeroase cărți bisericești și școlare însuș marele Arhiepiscop, în ceasurile de liniște, când îi dau răgaz număratoarele afaceri administrative sau luptele politice, la care a luat o parte așa de activă, apuca condeii în mână și urmând pilda Arhiepiscopilor celor mari ai bisericii noastre: a lui Varlaam și Dosofteiu, a lui Iacob Stamati și a lui Veniamin Costachi, a lui Antim Ivireanul al Ungro-Vlahiei, a lui Chesarie al Râmnicului și al lui Damasciu al Buzăului, scria fără preget, alcătuiind lucrări noi, unele de o valoare netăgăduită, și îndreptând și reeditând lucrări mai vechi, de care să simțea trebuință.

Și ca să pună coroană vieții sale, acest mare bărbat, care și închinase întreaga ființă sa binelui poporului său și bisericii sale, lasă întreaga agonisintă materială a vieții sale în folosul Neamului și al Bisericii.

În adevăr modesta criptă dela Rășinari avea să primească în ziua de 21 Iunie 1873 un om mare, care merită să fie jelit de un neam întreg.

Va zice însă cineva, că faptele acestea ale lui Șaguna privesc numai o parte a poporului nostru și astfel amintirea lui nu este o datorință obștească a Românilor din această patrie și în genere a întreg neamului românesc.

Celce ar judeca astfel, ar face ca acel frate fără minte și fără inimă, care locuind sub acelaș coperiș cu alt frate al său, ar zice: ce-mi pasă mie, de ce să întâmplă în locuința vecină?... Întâmplă-să ori și ce la fratele meu, mie nu-mi pasă!... Între furii, să-l jefuiască, viue potopul să-l înnece, arză-i focul avutul și culcușul, căci mie nu-mi pasă!... Și nu-și dă seamă, că furii, jefuind pe fratele său, vor năvăli și asupra lui; potopul, surpând oadaia vecină va amenința și pe a lui; și focul, mistuind partea de coperiș de-a dreapta, va trece și la stânga!

Dacă în privința celei mai înalte instituțiuni sociale, în privința bisericii, soarta a împărțit arborele naționalității noastre în două ramuri, dintre care una să îndreptează spre răsărit iară alta spre apus, aceasta nu însemnează ca aceste ramuri să caute a să nimici una pe alta, ci dimpotrivă, ele sânt datoare să se sprijinească una pe alta, bine știind, că amândouă răsăr din aceeaș tulpină, că amândouă să hrănesc cu acelaș suc și că amândouă sânt supuse la aceleași primejdii; dacă să vor încuiba omidele într'una, vor trece și în cealaltă parte; când vânturi dușmănoase vor izbuti a culca pe una din ele la pământ, de bună seamă va veni și rândul celeilalte.

De aceea între cele două ramuri ale bisericii naționale române o singură rivalitate e admisibilă: rivalitatea de a produce care mai de care roade nobile și a servi ca ocrotitoare ale naționalității noastre și a celor mai înalte interese morale și intelectuale ale ei. Iar bărbații mari ai neamului nostru, cari și-au jertfit viața, munca și averea pentru binele obștesc, — fără a ne uita, dacă au trăit și au lucrat în Sibiu sau în Blaj, în Arad sau în Oradea-mare, în Lugoj sau în Caransebeș, — trebuie cinstiți de toți Români.

Și între acești bărbați Șaguna ocupă, fără îndoială, un loc de frunte.

Să aducem deci din adâncul inimii noastre mulțămîta cea mai ferbinte Părintelui ceresc, care ni l-a trimis în ziua de 20 Decembrie v. 1808, și să nu uităm de aceea bună Româncă, Anastasia, care l-a știut mântui pentru neamul nostru.

În veci pomenirea lor!

Și acum, după acest modest prinos de recunoștință, adus primului președinte al însoțirii noastre culturale, am putea începe lucrările, noastre, cuprinse în ordinea de zi, dacă n'am avea să mai îndeplinim o datorie de pietate.

Anume, aruncând o privire asupra întâmplărilor petrecute dela ultima adunare generală, ținută în Șimleul-Silvaniei, încoace vedem cu durere, că în timpul acesta scurt Asociația noastră a pierdut câțiva dintre cei mai vrednici membri ai săi, între cari, pe fruntașul între fruntași, fericitul *Alexandru Mocsonyi*, fost președinte de onoare al „Asociațiunei” și membru fondator al Muzeului în care ne aflăm.

Născut dintr-o familie fruntașă de origine macedo-română, ca și nemuritorul Arhiepiscop Andreiu Șaguna, familia nobilă nu numai prin trecutul său, ci mai vărtos prin faptele sale naționale și filantropice, care a dăruit neamului nostru pe fericii: Petru, Andreiu, Anton și George Mocsonyi, precum și pe virtuoaasa Caterina Mocsonyi de Foen, mama fraților Alexandru și Eugen, — fericitul Alexandru Mocsonyi, după ce a făcut studii serioase juridice și filozofice, a luat parte activă la viața politică, apărând drepturile naționale ale poporului nostru în dietele din anii 1865—1874, până când decepționat și desgustat de luptele politice s'a retras la proprietatea sa din Bănat, unde ducea o viață retrasă și meditativă. Deși însă retras din vârtejul politic, mult regretatul răposat urmărea cu atențiune toți pașii poporului nostru și când simțea, că este delipsă a-și spune cuvântul său, în atacurile naționale sau culturale și bisericesti el și-l spunea cu toată bunăvoința, dar totodată cu toată înțelepciunea și cu tot cumpătul, care-l caracterizau. Când era vorba însă de ajutorarea vre-unei întreprinderi naționale sau de vre-o faptă filantropică, el băga fără șovăire mîna în buzunar și ajuta cu dărnicie tot ce i-să părea vrednic de ajutorat. Nu era aproape nici o instituție națională, care să nu fi fost sprijinită de fericitul Alexandru Mocsonyi cu sume însemnate. Astfel la clădirea edificiului, în care ne aflăm, dănsul împreună cu vărul său regretatul Zeno Mocsonyi de Foen au dăruit suma însemnată de 24,000 coroane.

Afară de aceea mult regretatul răposat era și un erudit. Mai mult decât atîta: el era un adevărat filozof. Și dacă numărul publicațiilor sale nu stă în raport cu bogăția cunoștințelor sale, cauza era înșasă natura retrasă și meditativă a lui. Sufletul lui, pe cât îl pot eu înțelege, sămăna cu opalul nobil, care prinde razele soarelui, dar numai o parte mică din ele pot străbate printr'ânsul. A ceea, ce a scris și a publicat însă dovedește vederi largi, concepții înalte și o judecată deosebit de pătrunzătoare.

Cu un cuvânt, sub fața liniștită și palidă a lui Alexandru Mocsonyi să ascundea un spirit înalt și în trupul lui delicat bătea o inimă simțitoare pentru tot ce e nobil și frumos, și mai vărtos pentru neamul său iubit și pentru diferitele lui instituțiuni.

În vederea acestor însușiri excepționale Adunarea generală a Asociației noastre, ținută în Septembrie 1901 aici în Sibiu, îl alegea cu mare insufletire de președinte al acestui așăzământ cultural, demnitate,

pe care mult regretatul, în vederea sănătății sale slăbite, o primi numai ca un răspuns la încrederea generală, ce i-să arătase.

Cu toate acestea nu pregetă a conduce Adunarea generală ținută în Oravița, în 14 și 15 Septembrie 1902.

Vorbirea, cu care deschise această adunare fu o nouă dovadă de adâncă lui înțelepciune și de căldură, cu care urmărea tendințele de înaintare ale poporului nostru. El definește din noi aceste tendințe, mai limpede de cum făcuse poate ori și cine până atunci, și arată, care este chemarea cea mai apropiată a Asociației.

„*Lupta pentru cultură*”, zice dănsul în această vorbire „*nu este altceva decât lupta pentru existența națională*. Firește numai cultura adevărată are această putere conservatoare, iar *cultura adevărată nu poate să fie alta, decât numai și numai cultura națională*”.

Iar despre Asociațiune vorbește astfel: „Prin Asociațiune ni-s'a deschis arena, la pragul căreia dispar toate veleitățile despărțitoare; pe această arenă ne prezentăm desbrăcați de toate divergențele confesionale, politice, locale ori provinciale; pe acest teren ne întâlnim cu toții uniți într'un cuget și o simțire.

Asociațiunea este expresiunea unității și solidarității naționale pe terenul cultural al poporului român din Ungaria; iar prin organizarea ei ne dă posibilitatea concentrării puterilor noastre. Astfel ca o zi epocală va străluci în analele ei ziua, în care Asociațiunea va vedea organizată sub stindardul său întreaga inteligență română ca o armată bine disciplinată în serviciul cauzei naționale. Concentrarea națională deci să ne fie lozinca”!

După trei ani de zile înțeleptul bărbat, care rostise aceste cuvinte pline de adevăr, simțindu-se tot mai slăbit, se văzu silit a se retrage dela postul de onoare, la care-l chemase încrederea obștească. În vederea meritorului sale deosebite însă Asociația noastră să simte îndemnată a-l numi în adunarea generală din Timișoara, președinte de onoare al său, onorându-să astfel înșasă pe sine.

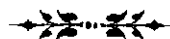
Și deși să știa, că Alexandru Mocsonyi suferă și cu greu poate părăsi casa, totuș ochii poporului nostru să îndreptau cu încredere spre castelul din Birchiș, de unde să deprinsese să primească sfaturi înțelepte și mîna de ajutor. Până când în noaptea de 2 Aprilie n. c. i-să luă și această mîngăiere.

Între lacrimile poporului întreg să depuseră ră-mășițele pămîntești ale mult regretatului bărbat în cavoul familiar din Foeni, iară sufletul lui să îndreptă spre sferele senine ale Ceriului, ca să petreacă împreună cu sufletele celorlalți bărbați mari ai neamului nostru.

Să cinstim deci memoria acestui mult meritat bărbat, alături de a lui Șaguna, al cărui școlar și urmaș a fost în multe privințe; iar numele lui să-l scriem în inimile noastre în litere mai neperitoare decât cele săpate în marmora acestui edificiu!

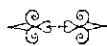
Și acum conduși de spiritul înalt al acestor doi mari decedați și al tovarășilor lor de muncă de odinioară, care ne-au lăsat moștenire și ne-au încredințat spre păstrare și întărire această măreață instituție culturală, să începem lucrările noastre!

Declar prin urmare adunarea generală de deschisă.

Mulțămită publică

La Apelul-Colectă pentru înființarea parohiei gr. or. rom. din Vârșeț au contribuit următorii marinișoși binecârmători. Căroră să exprimă și pe această cale mulțămită publică. Nr. curent 1. Nr. colectei 12. Gheorghe Popp de Băzești 20 c. Nr. curent 6. Nr. colectei 398. Oficiul parohial din Lunca: Ioan Iclazan, preot 40 f. Nicolae Dumitrescu, econom 20 f. Gheorghe Beluș, econom 20 f. Eva Bărbosu, economă 40 f. Grigorie Ionescu, econom 40 f. Toma Lăpușean, econom 20 f. Ioan Zanfirescu, econom 20 f. Nr. curent 8. Nr. colectei 466. I. P. S. Metropolit Victor Mihályi 10 c. Nr. curent 9. Nr. colectei 257. Oficiul parohial Petroșnița-rom.: Biserica gr. ort. rom. din Petroșnița 2 c. Dșoara Ofelia I. Popoviciu 1 c. Dșoara Elena Radulescu 1 c. Nistor Stoichescu, învățător 2 c. Moise Băcila, învățător 1 c. Emilian Băcila, econom 1 c. Nistor Cristoi, econom 40 f. Vasile Hamat episcop 40 f. Simeon Băcila, econom 1 c. Ioan Cristoi primar 1 c. 20 f. Nr. curent 10. Nr. colectei 26. „Bistrițiana“ inst. de cred. și econ. în Bistrița 10 c. Nr. curent 11. Nr. colectei 127. Oficiul parohial Mramorac: Biserica gr. ort. rom. Mramorac 2 c. Adam Bojin, inv. penz. 2 c. Petru Petrică, econom 60 f. Nr. curent 12. Nr. colectei 208. Oficiul parohial Lăpușnic: Biserica gr. ort. rom. Lăpușnic 30 c. Dionisie Goanță, paroh 2 c. Paul Toma, econom 20 f. Vichentie Bihoi, econom 10 f. Dionisie Frea, econom 10 f. Ilie Gosa, econom 10 f. George Iovanel, econom 20 f. Dionisie Bihoi, econom 40 f. Eufrozina Bihoi 40 f. Nicolae Bihoi, econom 20 f. Sofia Bihoi 20 f. Maria Bihoi 20 f. Luca Bihoi 20 f. Ilia și Iosif Bihoi, economi 40 f. Pavel Bihoi, econ. 20 f. George Bancsilly, 2 c. Nistor Lacea, econ. 20 f. Matey Salla 30 f. Panna Salla 30 f. Ioan Milla 1 c. Trăilă Iovănel 20 f. Nicolae Oberșterescu 50 f. Vasile Gherman 20 f. Nr. curent 12. Nr. colectei 208. Nicolae Bihoi Lăpușnic 20 f. Ionicie Oberșterescu 20 f. Ioan Oberșterescu 20 f. Nicolae Oberșterescu 20 f. George Micșă 20 f. Danilă Crina 10 f. Iosif Cerra 1 c. Iosif Dudău 20 f. N. N. 20 f. Chiriac Ioanel 30 f. Iosif Bancila 4 c. Nicolae Sala 20 f. Ruja Sala 20 f. Parascheva Bihoi econ. 20 f. Icoana Vidu 40 f. Iosif Cherra 40 f. Mila Sala 30 f. Nicolae Bihoi 20 f. Sofia Frenț 20 f. Nicolae Cheresca 1 c. Petra Sala 1 c. Nistor Gasia 20 f. Elisaveta Gasia 20 f. Floarea Bihoi 10 f. Elisaveta Bihoi 20 f. Antonie Rumănu 40 f. Elisaveta Sănteie 20 f. Danilă Rumănu 30 f. Ion Alexa 20 f. Meilă Goșa 6 f. Petru Chera 40 f. Maria Murgu 40 f. Nr. curent 12. Nr. colectei 208. Marița Cherra Lăpușnic 20 f. Ioan Bihoi 2 c. Elena Cioclodu 1 c. Parascheva Olariu 1 c. Iancu Cherra 20 f. Cuc Sura 10 f. Ana Olariu 40 f. Sofia Olariu 20 f. Sofia Bihoi 10 f. Iosif Gherman 30 f. N. N. 1 c. 61 f. Nr. curent 13. Nr. colectei 100. Emanuil Ungurian, avocat Timișoara 10 c. Dr. Iosif Eugen Farchescu cand. adv. 1 c. Nicolae Gherdan 1 c. Romulus Carabașiu 1 c. Ioan Miculescu 1 c. Iuliu Lutzay 50 f. Stelian Russu 50 fil. Ioan Popoviciu 50 f. Sabin Piso 50 f. Liviu Magdu 1 c. Ioan S. Halmaglan 50 f. Stefan Moldovan 50 f. Dr. Aurel Cosma 1 c. Ioan Theodoroviciu 1 c. Dr. George Adam 12 c. Fabiu Toma 50 c. Dr. Valeriu Mezin 10 c. Dr. Petru Teșle, avocat 3 c. Dr. Ioan Doboșan 2 c. Ioan Bandu 2 c. Dr. Iosif Farchescu 2 c. Emanuil Ungurian, 30 c. Nr. curent 14. Nr. colectei 132. Prot. presb. Satul-nou: Ioan Gașpar, inv. com. 1 c. C. Tarină, notar com. 4 c. Bernat Andraș, inv. de stat 1 c. Iulius Barbulescu inv. din com. Satul 2 c.

(Urmează)

Știri

Societatea „Petru Maior“ s'a constituit pentru anul 1909 în modul următor: Președinte: Sabin Evuțian, student în științe. Vicepreședinte: Vasile Tampa, stud. tehnic. Secretar: Sabin D. Oprean, st. în științe. Notari: Dimitrie Nistor, stud. tehnic și Matei Popu, st. în drepturi. Casier: Andrei Ioviția, student la Acad. comer. Controlor: Ion Vintilă, st. med. Bibliotecar: Ascaniț Crișian, st. în științe. Vicebibliotecar: Sebastian Bornemisa, stud. fil. Econom: Victor Jula, st. med. veterinar. Comisia literară: Sebastian Bornemisa, student fil. Ascaniț Crișian, stud. în științe, Aurel Esca, st. în litere. Matei Popu, student în drepturi. Vasile Stoica, st. în litere. Vasile Tampa, student tehnic. Cornel Teicu, student în drepturi. Comisia supraveghetare: Moise Baltă, student în drepturi. Simion Borzea, student tehnic. Alexandru Măcelar, student med.

Redactor responsabil: Dr. Iosif Olariu.

Cenzură. Profesorul dela institutul pedagogic din loc, Dr. Nicolae Regman, a făcut zilele acestea, la universitatea din Budapesta, cenzura de profesor din limba română și germană. Felicitări.

A apărut și partea primă (anul 1, 2 și 3) a cursului de limba maghiară de Iuliu Vuia, scris în conformitate cu prescripțiile noului plan ministerial și să poate comanda și prin librăria diecezană. Acesta e un formal *curs melodic* pentru esercițiile intuitive. Prețul e tot cel vechi, 50 fil. de es.

Necrolog. Ioan Pinciu, protopresbiter gr. ort. român, asesor konzistorial, reprezentant comitatens etc. după îndelungate și mari suferințe a încetat din viață la 11/24 Octomvrie 1909 în al 49-lea an al vieții. Rămășișele pământești au fost așazate spre vecinica odihnă Mercuri în 14/27 Octomvrie a. c. la orele 8 a. m. în cimitirul gr. ort. din Ciacova. Odihnească în pace!

Cu ce se indetulește omul sărac. Împăratul Carol V. la o vânătoare ale gând după un porc sălbatic s'a perdut de suita sa și a răătăcit prin pădure. Făcându-să noapte, n'avu încotro decât a dormi acolo. Căutându-și un loc mai bun, observă într'o depărtare ceva fum. Era bordeiul unui făcător de mături. El fu primit în bordei, dar nu bucuros. I-s'a dat ceva de cină, dar nofind îndestulat cu aceea întrabă: „Aici în pădure nu aveți voi așa ceva...“ și face semne lăsând să înțeleagă „carne de vânat sărată.“ Oamenii la început se apărără, că nu este ertat a vâna, mai apoi, la inzistința bărbatului, femeea cu frică mare scoate o șuncă de căprioară. Când colo deodată să aud signalele vânătorilor, căci făcuseră poteră după împăratul. Acesta ese și se duce. Bieții oameni rămasără morți de frică pentru carnea de vânat și bărbatul trebui să înghită vorbele grele ale femeii fricoase, pentrucă a zis să scoată carnea. Toată noaptea s'au certat, iar dimineața căzu cerul pe ei când un argat al împăratului îl duce la curte. Omul cade în genunchi înaintea împăratului cunoscând în el pe oaspele său. Împăratul îl întrabă că ce poțtește pentrucă l'a ospătat. Omul confuz îi zice: *Domnule împărat, abia pot câștiga ceva la lucrul meu încât împreună cu muierea mea abia o ducem de pe o zi pe alta. Dacă m'ai lăsa să aleg după plac materialul pentru mături și atunci voi fi fericit*. „Să fie“ zice împăratul, „și măne dimineața să aduci toate măturile, ce le ai gata aici la curte, dar să nu dai mătura mai lesne de un galbăn“. După aceasta ordonă oficianților săi, cari nicicând nu mai erau sătui, ca măne dimineața să se prezinte toți înaintea lui cu câte o mătură. Deci când sosi omul cu măturile, dădură năvală asupra lui și-i luară toate măturile. Și omul se întoarse cu buzunarele pline de bani.

CONCURS

Pentru întregirea definitivă a posturilor de *învățători* la școlile confesionale gr. or. române din **Fărășesci** și **Nemeșesci**, protopresbiteratul Făgetului, să scrie concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în „Foaia diecezană“.

I. Fărășesci

1. Salar în bani gata 600 cor.
  2. Pentru scripturistica 10 cor.
  3. Pentru conferință 16 cor.
  4. Pentru servitorul școlii 16 cor.
  5. Lemne pentru foc 64 cor.,
- pe seama învățătorului 32 și pe seama școlii 32 cor.
6. Dela înmormântări unde va fi polțit, cu liturgie, 1 cor., fără liturgie 40 fil.
  7. Locuință liberă în edificiul școlii de sub Nr. 17 cu grădină de legumi.
  8. Un juger de pământ estravilan.

II. Nemeșesci

1. Salar în bani gata 360 cor.
  2. Lemne pentru încălzirea salii de învățământ 6 cară adusă în curtea școlii sau în bani 12 cor.
  3. Dela înmormântări cu liturgie 1 cor., fără liturgie 40 fil.
- Locuință liberă în edificiul școlii cu grădină de legumi. Alesul învățător este îndatorat a purta cantoralul în și afară de biserică, a purta scripturistica în comitetul și sinodul parohial și a compune socoțle bisericești și a cultului.

Pentru serviciile prestate înainte de ocuparea vreunuia din aceste posturi comunele nu acordă alesului nici un fel de emolument decât cele indicate aici.

Doritorii de a ocupa vreunul din aceste posturi au a-și așterne petițiunile instruate conform normelor din vigoare în termenul deschis la Of. protopresbiteral gr. or. român al tractului Făget.

Comitetul parohial dorește ca concurenții să se prezinte în vre-o Duminică, sau sârbătoare în sf. biserică a respectivei comune spre a-și arăta dexteritatea în cântare și tipic, dar nu în ziua de alegere.

Făget în 12 Octomvrie 1909.

În conțelegere cu comitetele parohiale *Sebastian Olariu* m. p. protopresbiter tractual.

1—3 [56]

* Trimisă de preotul N. Jurca din Cires.

Tiparul și editura Tipografiei diecezane în Caransebeș.